

RES INTER ALIOS ACTA

Augustina ȘIMAN

Potrivit Convenției de la Viena, art.34: Un tratat nu creează nici obligații, nici drepturi pentru un stat terț, fără consimțământul acestuia. Este principiul *Efectului Relativ al Tratatelor*, care decurge din suveranitatea statelor și din autonomia de voință, în ceea ce privește încheierea tratatelor (*Res Inter Alios Acta*). Detaliind acest principiu, Convenția de la Viena prevede că o dispoziție a unui tratat nu poate crea obligații pentru un stat terț decât dacă părțile la tratat înțeleg să creeze asemenea obligații și dacă statul terț acceptă aceste obligații în mod expres, în scris [1].

În ceea ce privește crearea de drepturi pentru terți, condițiile sunt mai puțin stricte: un drept poate fi creat pentru un stat terț, printr-un tratat, dacă părțile la tratat au înțeles să confere acest drept statului terț, unui grup de state din care el face parte sau tuturor statelor, și dacă statul terț în cauză consimte. Consimțământul este prezumat în lipsa vreunei indicații contrare, afară numai dacă tratatul nu dispune

altfel [2]. Un drept conferit unui stat terț se exercită cu respectarea condițiilor prevăzute în tratat.

Având în vedere că în toate cazurile se cere consimțământul statului terț, unii autori susțin că în realitate este vorba de un acord colateral între statele părți la tratat și statul terț, care nu înseamnă o aderare la acest tratat, ci numai acceptarea obligației sau dreptului respectiv; argumentul de bază este că obligația sau dreptul respectiv se nasc numai după exprimarea consimțământului, expres sau tacit, al statului terț, chiar dacă acordul a intrat deja în vigoare între părți. Această concepție pare să corespundă prevederilor respective ale Convenției de la Viena [3, p. 134].

Obligațiile astfel născute pentru un stat terț nu pot fi modificate sau revocate decât cu consimțământul părților la tratat și al statului terț, în afară de cazul în care se stabilește că părțile și terțul au convenit altfel [4].

Desigur, o normă enunțată într-un tratat poate deveni obligatorie pentru statele terțe ca normă cutumiară de drept internațional, recunoscută ca atare. Aceasta nu este o excepție de la norma privind efectele relative ale tratatelor, căci normele respective devin obligatorii ca norme cutumiare, conform altui mod de formare a normelor de drept.

Nu constituie o excepție de la această normă nici clauza națiunii celei mai favorizate. Această clauză stabilește o relație între regimul stabilit printr-un tratat și cel mai bun regim care ar fi stabilit într-un tratat ulterior, din acel domeniu, încheiat de unul din statele părți la primul tratat cu un alt stat. Conform clauzei, statele părți la primul tratat beneficiază automat de orice regim mai favorabil acordat de oricare din ele altor state, prin tratate ulterioare. În esență, se include în tratat un element evolutiv, decurgând din acordurile ulterioare. Acesta este un efect al tratatului părților, fiecare din ele fiind beneficiar al acordurilor ulterioare ale celuilalt, și nu un efect al tratatului la care un stat nu este parte.

Un alt caz îl reprezintă tratatele referitoare la delimitarea spațiilor teritoriale, maritime sau aeriene, ori la statutul anumitor spații (denumite în literatură și „situații obiective”). De regulă, acestea sunt opozabile și statelor care nu sunt părți la tratatele în cauză. În același sens, Convenția din 1978 privind succesiunea statelor în materia de tratate spune că prevederile sale nu aduc atingere nici frontierelor

stabilite prin tratate, nici altor regimuri teritoriale referitoare la folosirea oricărui teritoriu [5]. Este adevărat că frontierele și statutele teritoriale stabilite prin tratate sunt, de regulă, respectate de statele terțe; aceasta nu este însă un efect al statelor față de terți; respectarea acestor regimuri nu este o obligație decurgând din tratatele respective, ci din principii generale ale dreptului internațional, din recunoașterea drepturilor statelor decurgând din suveranitatea lor teritorială de a determina prin acord între ele limitele teritoriilor respective sau un statut special al acestora. În alte cazuri este vorba despre asentimentul statelor terțe față de un regim teritorial stabilit printr-un tratat (cazul Antarcticii). Cele de mai sus sunt confirmate de faptul că ori de câte ori unele state terțe nu au acceptat asemenea tratate, ele au contestat opozabilitatea lor față de ele.

Rămâne cazul limită, al tratatelor încheiate între state învingătoare, prin care se impun obligații statelor învinse; de regulă însă acestea sunt înscrise în tratatele de pace, acceptate și de statul învins; este mai curând problema libertății consimțământului statului în cauză; Convenția de la Viena din 1969 recurge în acest caz la concepția de sancțiuni aplicate statului agresor, prin măsuri luate conform Cartei ONU (art.75) [6].

În concluzie, principiul efectelor relative ale tratatelor (*res inter alios acta*) nu cunoaște practic excepții. Puținele cazuri în care regimuri juridice stabilite de unele tratate sunt opozabile statelor terțe, au un alt fundamnte juridic decât tratatul însuși.

Referințe:

1. *Convenția de la Viena cu privire la Dr. tratatelor*. Încheiată la Viena la 23 mai 1969. Partea III, Secțiunea IV, art. 35.
2. *Convenția de la Viena*, Ibidem, art. 36 Tratate prevăzând drepturi pentru statele terțe.
3. DIACONU, I. *Tratat de drept Internațional public*. București: Lumina Lex, 2005. p. 134.
4. *Convenția de la Viena cu privire la Dr. tratatelor*. Încheiată la Viena la 23 mai 1969. Partea III, Secțiunea IV, art. 37. Revocarea sau Modificarea obligațiilor sau drepturilor statelor terțe.
5. *Convenția privind succesiunea statelor la tratate*. Adoptată la Viena la 23 august 1978, art. 11. Regimuri de frontieră și art.12 Alte regimuri teritoriale.
6. *Convenția de la Viena cu privire la Dr. tratatelor*. Încheiată la Viena la 23 mai 1969, art. 75. Cazul unui stat agresor: Dispozițiile prezentei Convenții sînt fără efect asupra obligațiilor care pot rezulta cu privire la

un tratat, pentru un stat agresor, din măsuri luate conform Cartei Națiunilor Unite în legătură cu agresiunea săvârșită de acest stat.